

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

సకలకర్మసిద్ధికి
• శ్రీమద్రామాయణపారాయణం •

మొదటి రోజు పారాయణ - 25.07.2021

పారాయణ చేయవలసిన సర్గలు

భర్మకర్మసిద్ధికి

అయోధ్యకాండ - 21, 22, 23, 24, 25 సర్గలు
 $63 + 30 + 40 + 38 + 47 = 218$ శ్లోకాలు

జన్మంతరసకలసౌఖ్యప్రాప్తికి

యుద్ధకాండ - 131వ సర్గ = 120 శ్లోకాలు

పారాయణ శ్లోకాల సంఖ్య - 338 శ్లోకాలు

అథ సంకల్పః

అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీపద్మావతీజానేః, శ్రీవేంకటేశ్వర
పరబ్రహ్మణః, రూపాంతరభూతస్య, శ్రీరామచంద్రప్రభోః, అనుగ్రహేణ, అస్మిన్,
సర్వజగదుపద్రవకాలే, ప్రపంచశాంత్యర్థమ్, అతి శీఘ్రమేవ, విషూచికా క్రిమేః,
వినాశనార్థం, సర్వప్రపంచస్య, విశిష్య, భారతదేశస్య, ఉత్తరోత్తర, శుభసంపత్సమృద్ధ్యర్థం,
దేశస్యాస్య, శత్రుదురాక్రమణ, ఆర్థికమాంద్య, ప్రజాకల్లోలాది, సర్వపీడానివృత్త్యర్థం,
ఏతద్ దేశస్థిత, సర్వజనేషు, సౌమనస్య, సాదరభావనా సిద్ధ్యర్థం, హిందూధర్మాభిధానస్య,
సనాతన ఆర్షధర్మస్య, సర్వోన్నతిసిద్ధ్యర్థం, తద్ధర్మ ప్రతికూలతా, పరిహారార్థం,
వైరిక్షయార్థం చ, విశేషతః, ఏతాదృశ, జగత్కళ్యాణకర, కార్యక్రమనిర్వహణశీలస్య,
శ్రీమత్తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానస్య, సర్వతోముఖాభివృద్ధ్యర్థం, అక్షరలక్షాత్మక,
సీతాలక్ష్మణహనుమత్సమేత, శ్రీరామమూలమంత్రానుష్ఠాన, తర్పణ, హోమపూర్వకం,
ఈప్సితధర్మకార్యపరిసమాప్త్యర్థం, ఇహ జన్మని, జన్మాంతరే చ సకలసుఖప్రాప్త్యర్థం,
శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణాంతర్గతే, అయోధ్యాకాండే, కౌసల్యారామసంవాదరూప,
ఏకవింశతినర్గతః, పంచవింశతినర్గాంతశ్లోకపారాయణం, యుద్ధకాండే,
శ్రీరామపట్టాభిషేకో నామ, ఏకత్రింశదుత్తరశతతమస్సర్గపారాయణం, తథా,
శ్రీయోగవాశిష్ఠే, ఉత్పత్తిప్రకరణే, ఏకోనస్తతితమస్సర్గపారాయణం చ, ఆచార్యముఖేన,
అన్యోన్యసాహాయ్యేన, లోకకళ్యాణార్థం, కరిష్యామహే.

***

శ్రీ రిషుప్రార్థన

రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే ।

రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః ॥ 1 ॥

శ్రీ ఆంజనేయ ప్రార్థన

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసం ।

రామాయణమహామాలారత్నం వందే నిలాత్మజమ్ ॥ 2 ॥

శ్రీ వాల్మీకి ప్రార్థన

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ ।

ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥ 3 ॥

శ్రీరిషుచంద్రప్రహ్లాదే నమః

***

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే ఏకవింశస్సర్గః

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరస్యపోత్తమ ।

భో దశస్యాంతకాశ్చ స్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

తథా తు విలపంతీం తాం కౌసల్యాం రామమాతరమ్ ।

ఉవాచ లక్ష్మణో దీనః తత్కాలసదృశం వచః ॥ 21.1 ॥ (2 సార్లు)

న రోచతే మమాప్యేతత్ ఆర్యే యద్రాఘవో వనమ్ ।

త్యక్త్వా రాజ్యశ్రియం గచ్ఛేత్ స్త్రియా వాక్యవశం గతః ॥ 21.2 ॥

విపరీతశ్చ వృద్ధశ్చ విషయైశ్చ ప్రధర్షితః ।

స్యపః కిమివ న బ్రూయాత్ చోద్యమానస్సమన్మథః ॥ 21.3 ॥

నాస్యాపరాధం పశ్యామి నాపి దోషం తథావిధమ్ ।

యేన నిర్వాప్యతే రాష్ట్రాత్ వనవాసాయ రాఘవః ॥ 21.4. ॥

న తం పశ్యామ్యహం లోకే పరోక్షమపి యో నరః ।

స్వమిత్రోఽపి నిరస్తోఽపి యోఽస్య దోషముదాహరేత్ ॥ 21.5. ॥

దేవకల్పమృజుం దాంతం రిపూణామపి వత్సలమ్ ।

అవేక్షమాణః కో ధర్మం త్యజేత్పుత్రమకారణాత్ ॥ 21.6 ॥

తదిదం వచనం రాజ్ఞః పునర్బాల్యముపేయుషః ।

పుత్రః కో హృదయే కుర్యాత్ రాజవృత్తమనుస్మరన్ ॥ 21.7 ॥

యావదేవ న జానాతి కశ్చిదర్థమిమం నరః ।

తావదేవ మయా సార్థమ్ ఆత్మస్థం కురు శాసనమ్ ॥ 21.8 ॥

మయా పార్శ్వే సధనుషా తవ గుప్తస్య రాఘవ ।

కస్యమర్థోఽధికం కర్తుం కృతాంతస్యేవ తిష్ఠతః ॥ 21.9 ॥

నిర్మనుష్యామిమాం సర్వామ్ అయోధ్యాం మనుజర్షభ ।

కరిష్యామి శరైస్తీక్షణైః యది స్థాస్యతి విప్రియే ॥ 21.10 ॥

భరతస్యాథ పక్షో వా యో వాస్య హితమిచ్ఛతి ।

సర్వానేతాన్వధిష్యామి మృదుర్హి పరిభూయతే ॥ 21.11 ॥

ప్రోత్సాహితోఽయం కైకేయ్యా స దుష్టో యది నః పితా ।

అమిత్రభూతో నిస్సంగం వధ్యతాం బధ్యతామపి ॥ 21.12 ॥

గురోరప్యవలిప్తస్య కార్యాకార్యమజానతః ।

ఉత్పథం ప్రతిపన్నస్య కార్యం భవతి శాసనమ్ ॥ 21.13 ॥

బలమేష కిమాశ్రిత్య హేతుం వా పురుషర్షభ ।

దాతుమిచ్ఛతి కైకేయ్యై రాజ్యం స్థితమిదం తవ ॥ 21.14 ॥

త్వయా చైవ మయా చైవ కృత్వా వైరమనుత్తమమ్ ।

కాఽస్య శక్తిశ్చైవ దాతుం భరతాయారిశాసన ॥ 21.15 ॥

అనురక్తోఽస్మి భావేన భ్రాతరం దేవి తత్త్వతః ।

సత్యేన ధనుషా చైవ దత్తేనేష్టేన తే శపే ॥ 21.16 ॥

దీప్తమగ్నిమరణ్యం వా యది రామః ప్రవేక్ష్యతి ।

ప్రవిష్టం తత్ర మాం దేవి త్వం పూర్వమవధారయ ॥ 21.17 ॥

హరామి వీర్యాద్దుఃఖం తే తమస్సూర్య ఇవోదితః ।

దేవీ పశ్యతు మే వీర్యం రాఘవశ్చైవ పశ్యతు ॥ 21.18 ॥

హనిష్యే పితరం వృద్ధం కైకేయ్యాసక్తమానసం ।

కృపణం చ స్థితం బాల్యే వృద్ధే భావేన గర్హితమ్ ॥ 21.19 ॥

ఏతత్తు వచనం శ్రుత్వా లక్ష్మణస్య మహాత్మనః ।

ఉవాచ రామం కౌసల్యా రుదన్తి శోకలాలసా ॥ 21.20 ॥

భ్రాతుస్తే వదతః పుత్ర లక్ష్మణస్య శ్రుతం త్వయా ।

యదత్రానంతరం కార్యం కురుష్వ యది రోచతే ॥ 21.21 ॥

న చాధర్మ్యం వచశ్చుత్వా సపత్న్యా మమ భాషితమ్ ।

విహాయ శోకసంతప్తాం గన్తుమర్హసి మామితః ॥ 21.22 ॥

ధర్మజ్ఞ యది ధర్మిష్ఠః ధర్మం చరితుమిచ్ఛసి ।

శుశ్రూష మామిహస్థస్త్వం చర ధర్మమనుత్తమమ్ ॥ 21.23 ॥

శుశ్రూషుర్జననీం పుత్రః స్వగృహే నియతో వసన్ ।

పరేణ తపసా యుక్తః కాశ్యపస్త్రిదివం గతః ॥ 21.24 ॥

యథైవ రాజా పూజ్యస్తే గౌరవేణ తథాఽస్మహమ్ ।

త్వాం నాహమనుజానామి న గన్తవ్యమితో వనమ్ ॥ 21.25 ॥

త్వద్వియోగాన్న మే కార్యం జీవితేన సుఖేన వా ।

త్వయా సహ మమ శ్రేయః తృణానామపి భక్షణమ్ ॥ 21.26 ॥

యది త్వం యాస్యసి వనం త్యక్త్వా మాం శోకలాలసామ్ ।

అహం ప్రాయమిహాసిష్యే న హి శఙ్కామి జీవితుమ్ ॥ 21.27 ॥

తతస్త్వం ప్రాప్స్యసే పుత్ర నిరయం లోకవిశ్రుతమ్ ।

బ్రహ్మహత్యామివాధర్మాత్ సముద్రస్సరితాం పతిః ॥ 21.28 ॥

విలపన్తిం తథా దీనాం కౌసల్యాం జననీం తతః ।

ఉవాచ రామో ధర్మాత్మా వచనం ధర్మసంహితమ్ ॥ 21.29 ॥

నాస్తి శక్తిః పితుర్వాక్యం సమతిక్రమితుం మమ ।
 ప్రసాదయే త్వాం శిరసా గన్తుమిచ్ఛామ్యహం వనమ్ ॥ 21.30 ॥
 ఋషిణా చ పితుర్వాక్యం కుర్వతా వ్రతచారిణా ।
 గౌర్హతా జానతా ధర్మం కణ్డనాపి విపశ్చితా ॥ 21.31 ॥
 అస్మాకం చ కులే పూర్వం సగరస్యాజ్ఞయా పితుః ।
 ఖనద్భిస్సాగరైర్భూమిమ్ అవాప్తస్సుమహాన్వధః ॥ 21.32 ॥
 జామదగ్న్యేన రామేణ రేణుకా జననీ స్వయమ్ ।
 కృత్వా పరశునారణ్యే పితుర్వచనకారిణా ॥ 21.33 ॥
 ఏతైరన్యైశ్చ బహుభిః దేవి దేవసమైః కృతమ్ ।
 పితుర్వచనమక్లేబం కరిష్యామి పితుర్హితమ్ ॥ 21.34 ॥
 న ఖల్వేతన్మయైకేన క్రియతే పితృశాసనమ్ ।
 ఏతైరపి కృతం దేవి యే మయా తవ కీర్తితాః ॥ 21.35 ॥
 నాహం ధర్మమపూర్వం తే ప్రతికూలం ప్రవర్తయే ।
 పూర్వైరయమభిప్రేతః గతో మార్గోఽనుగమ్యతే ॥ 21.36 ॥
 తదేతత్తు మయా కార్యం క్రియతే భువి నాన్యథా ।
 పితుర్హి వచనం కుర్వన్ న కశ్చిన్నామ హీయతే ॥ 21.37 ॥
 తామేవముక్త్వా జననీం లక్ష్మణం పునరబ్రవీత్ ।
 వాక్యం వాక్యవిదాం శ్రేష్ఠః శ్రేష్ఠస్సర్వధనుష్మతామ్ ॥ 21.38 ॥
 తవ లక్ష్మణ జానామి మయి స్నేహమనుత్తమమ్ ।
 విక్రమం చైవ సత్త్వం చ తేజశ్చ సుదురాసదమ్ ॥ 21.39 ॥
 మమ మాతుర్మహద్దుఃఖమ్ అతులం శుభలక్షణ ।
 అభిప్రాయమవిజ్ఞాయ సత్యస్య చ శమస్య చ ॥ 21.40 ॥
 ధర్మో హి పరమో లోకే ధర్మే సత్యం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
 ధర్మసంశ్రితమేతచ్ఛ పితుర్వచనముత్తమమ్ ॥ 21.41 ॥
 సంశ్రుత్య చ పితుర్వాక్యం మాతుర్వా బ్రాహ్మణస్య వా ।
 న కర్తవ్యం వృథా వీర ధర్మమాశ్రిత్య తిష్ఠతా ॥ 21.42 ॥
 సోఽహం న శక్త్యామి పితుర్నియోగమతివర్తితుమ్ ।
 పితుర్హి వచనాద్వీర కైకేయాఽహం ప్రచోదితః ॥ 21.43 ॥
 తదేతాం విస్మజానార్యాం క్షత్రధర్మాశ్రితాం మతిమ్ ।
 ధర్మమాశ్రయ మా తైక్ల్యం మద్భుద్ధిరనుగమ్యతామ్ ॥ 21.44 ॥

తమేవముక్త్యా సౌహార్దాత్ భ్రాతరం లక్ష్మణాగ్రజః ।

ఉవాచ భూయః కౌసల్యాం ప్రాంజలిశ్శిరసా నతః ॥ 21.45 ॥

అనుమన్యస్య మాం దేవి గమిష్యంతమితో వనమ్ ।

శాపితాఽసి మమ ప్రాణైః కురు స్వస్త్వయనాని మే ॥ 21.46 ॥

తీర్ణప్రతిజ్ఞశ్చ వనాత్ పునరేష్యామ్యహం పురీమ్ ।

యయాతిరివ రాజర్షిః పురా హిత్వా పునర్దివమ్ ॥ 21.47 ॥

శోకస్సన్ధార్యతాం మాతః హృదయే సాధు మా శుచః ।

వనవాసాదిహైష్యామి పునః కృత్వా పితుర్వచః ॥ 21.48 ॥

త్వయా మయా చ వైదేహ్యో లక్ష్మణేన సుమిత్రయా ।

పితుర్నియోగే స్థాతవ్యమ్ ఏష ధర్మస్సనాతనః ॥ 21.49 ॥

అమ్భ సహృత్య సమ్భరాన్ దుఃఖం హృది నిగృహ్య చ ।

వనవాసకృతా బుద్ధిః మమ ధర్మాఽనువర్తతామ్ ॥ 21.50 ॥

ఏతద్వచస్తస్య నిశమ్య మాతా, సుధర్మమవ్యగ్రమవిక్లబం చ ।

మృతేవ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య దేవీ, సమీక్ష్య రామం పునరిత్యువాచ ॥ 21.51 ॥

యథైవ తే పుత్ర పితా తథాఽహం, గురుస్వధర్మేణ సుహృత్తయా చ ।

న త్వాఽనుజానామి న మాం విహాయ, సుదుఃఖితామర్హసి గన్తుమేవమ్ ॥ 21.52 ॥

కిం జీవితేనేహ వినా త్వయా మే, లోకేన వా కిం స్వధయాఽమృతేన ।

శ్రేయో ముహూర్తం తవ సన్నిధానం, మమేహ కృత్స్నాదపి జీవలోకాత్ ॥ 21.53 ॥

నరైరివోల్కాభిరపోహ్యమానః, మహాగజోఽధ్వానమనుప్రవిష్టః ।

భూయః ప్రజజ్వాల విలాపమేవం, నిశమ్య రామః కరుణం జనన్యాః ॥ 21.54 ॥

స మాతరం చైవ విసంజ్ఞకల్పామ్, ఆర్తం చ సౌమిత్రమభిప్రతప్తమ్ ।

ధర్మే స్థితో ధర్మమువాచ వాక్యం, యథా స ఏవార్హతి తత్ర వక్తుమ్ ॥ 21.55 ॥

అహం హి తే లక్ష్మణ నిత్యమేవ, జానామి భక్తిం చ పరాక్రమం చ ।

మమ త్వభిప్రాయమసన్నిరీక్ష్య, మాత్రా సహాభ్యర్హసి మాం సుదుఃఖమ్ ॥ 21.56 ॥

ధర్మార్థకామాః ఖలు తాత లోకే, సమీక్షితా ధర్మఫలోదయేషు ।

తే తత్ర సర్వేస్యరసంశయం మే, భార్యేవ వశ్యాఽభిమతా సుపుత్రా ॥ 21.57 ॥

యస్మింస్తు సర్వేస్యరసన్నివిష్టా, ధర్మో యతస్సౌత్తదుపక్రమేత ।

ద్వేష్యో భవత్యర్థపరో హి లోకే, కామాత్మతా ఖల్వపి న ప్రశస్తా ॥ 21.58 ॥

గురుశ్చ రాజా చ పితా చ వృద్ధః, క్రోధాత్ప్రహర్షాద్వది వాఽపి కామాత్ ।

యద్వ్యాదిశేత్కార్యమవేక్ష్య ధర్మం, కస్తన్న కుర్యాదన్యశంసవృత్తిః ॥ 21.59 ॥

స వై న శక్నోమి పితుః ప్రతిజ్ఞామ్, ఇమామకర్తుం సకలాం యథావత్ ।

స హ్యవయోస్తాత గురుర్నియోగే, దేవ్యాశ్చ భర్తా స గతిస్సధర్మః ॥ 21.60 ॥

తస్మిన్ పునర్జీవతి ధర్మరాజే, విశేషతస్స్య పథి వర్తమానే ।

దేవీ మయా సార్థమితోఽపగచ్ఛేత్, కథం స్విదన్యా విధవేవ నారీ ॥ 21.61 ॥

సా మాఽనుమన్యస్య వనం వ్రజంతం, కురుష్వ నస్వస్త్వయనాని దేవి ।

యథా సమాప్తే పునరావ్రజేయం, యథా హి సత్యేన పునర్యయాతిః ॥ 21.62 ॥

యశో హ్యహం కేవలరాజ్యకారణాత్, న పృష్టతః కర్తుమలం మహోదయమ్ ।

అదీర్ఘకాలే న తు దేవి జీవితే, వృణేఽవరామద్య మహీమధర్మతః ॥ 21.63 ॥

ప్రసాదయన్ నరవృషభస్సమాతరం, పరాక్రమాజ్జిగమిషురేవ దణ్డాకాన్ ।

అథానుజం భృశమనుశాస్య దర్శనం, చకార తాం హృది జననీం ప్రదక్షిణమ్ ॥ 21.64 ॥

(2 సార్లు)

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే ఏకవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే ద్వావింశస్సర్గః

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

అథ తం వ్యథయా దీనం సవిశేషమమర్షితమ్ ।

శ్వసంతమివ నాగేంద్రం రోషవిస్ఫారితేక్షణమ్ ॥ 22.1 ॥ (2 సార్లు)

ఆసాద్య రామస్సౌమిత్రిం సుహృదం భ్రాతరం ప్రియమ్ ।

ఉవాచేదం స ధైర్యేణ ధారయన్సత్త్వమాత్మవాన్ ॥ 22.2 ॥

నిగృహ్య రోషం శోకం చ ధైర్యమాశ్రిత్య కేవలమ్ ।

అవమానం నిరస్యేమం గృహీత్వా హర్షముత్తమమ్ ॥ 22.3 ॥

ఉపక్లుప్తం హి యత్కించిత్ అభిషేకార్థమద్య మే ।

సర్వం విసర్జయ క్షిప్రం కురు కార్యం నిరత్యయమ్ ॥ 22.4 ॥

సౌమిత్రే యోఽభిషేకార్థే మమ సమ్భారసమ్భ్రమః ।

అభిషేకనివృత్త్యర్థే సోఽస్తు సంభారసమ్భ్రమః ॥ 22.5 ॥

యస్యా మదభిషేకార్థే మానసం పరితప్యతే ।

మాతా మే సా యథా న స్యాత్ సవిశంకా తథా కురు ॥ 22.6 ॥

తస్యాశ్చంకామయం దుఃఖం ముహూర్తమపి నోత్సహే ।

మనసి ప్రతిసంజాతం సౌమిత్రేఽహముపేక్షితుమ్ ॥ 22.7 ॥

న బుద్ధిపూర్వం నాబుద్ధం స్మరామిహ కదాచన ।
మాతృణాం వా పితృర్వాఽహం కృతమల్పం చ విప్రియమ్ ॥ 22.8 ॥

సత్యస్సత్యాభిసన్దశ్చ నిత్యం సత్యపరాక్రమః ।
పరలోకభయాద్భీతః నిర్భయోఽస్తు పితా మమ ॥ 22.9 ॥

తస్యాఽపి హి భవేదస్మిన్ కర్మణ్యప్రతిసంహృతే ।
సత్యం నేతి మనస్తాపః తస్య తాపస్తపేచ్ఛ మామ్ ॥ 22.10 ॥

అభిషేకవిధానం తు తస్మాత్సంహృత్య లక్షణ ।
అన్యగేవాహమిచ్ఛామి వనం గంతుమితః పునః ॥ 22.11 ॥

మమ ప్రవ్రాజనాదద్య కృతకృత్యా నృపాత్మజా ।
సుతం భరతమవ్యగ్రమ్ అభిషేచయితా తతః ॥ 22.12 ॥

మయి చీరాజినధరే జటామణ్డలధారిణి ।
గతేఽరణ్యం చ కైకేయ్యా భవిష్యతి మనస్సుఖమ్ ॥ 22.13 ॥

బుద్ధిః ప్రణీతా యేనేయం మనశ్చ సుసమాహితమ్ ।
తం తు నార్వామి సంక్లేష్టుం ప్రవ్రజిష్యామి మా చిరమ్ ॥ 22.14 ॥

కృతాన్తస్త్యేవ సామిత్రే ద్రష్టవ్యో మత్ప్రవాసనే ।
రాజ్యస్య చ వితీర్ణస్య పునరేవ నివర్తనే ॥ 22.15 ॥

కైకేయ్యాః ప్రతిపత్తిర్హి కథం స్యాన్మమ పీడనే ।
యది భావో న దైవోఽయం కృతాన్తవిహితో భవేత్ ॥ 22.16 ॥

జానాసి హి యథా సౌమ్య న మాతృషు మమాన్తరమ్ ।
భూతపూర్వం విశేషో వా తస్యా మయి సుతేఽపి వా ॥ 22.17 ॥

సోఽభిషేకనివృత్త్యర్థైః ప్రవాసార్థైశ్చ దుర్వచైః ।
ఉగ్రైర్వాక్యైరహం తస్యాః నాన్యదైవాత్సమర్థయే ॥ 22.18 ॥

కథం ప్రకృతిసంపన్నా రాజపుత్రీ తథాగుణా ।
బ్రూయాత్ సా ప్రాకృతేవ స్త్రీ మత్ప్రీడాం భర్తృసన్నిధౌ ॥ 22.19 ॥

యదచింత్యం తు తద్దైవం భూతేష్వపి న విహన్యతే ।
వ్యక్తం మయి చ తస్యాం చ పతితో హి విపర్యయః ॥ 22.20 ॥

కశ్చిద్దైవేన సామిత్రే యోద్ధుముత్సహతే పుమాన్ ।
యస్య న గ్రహణం కించిత్ కర్మణోఽన్యత్ర దృశ్యతే ॥ 22.21 ॥

సుఖదుఃఖే భయక్రోధౌ లాభాలాభౌ భవాభవౌ ।
యచ్ఛ కించిత్తథా భూతం నను దైవస్య కర్మ తత్ ॥ 22.22 ॥

ఋషయోఽపుగ్రతపసః దైవేనాభిప్రసీడితాః ।

ఉత్పూజ్య నియమాన్స్త్రీవాన్ భ్రశ్యన్తే కామమన్యభిః ॥ 22.23 ॥

అసంకల్పితమేవేహ యదకస్మాత్ ప్రవర్తతే ।

నివర్త్యారమ్భమారబ్ధం నను దైవస్య కర్మ తత్ ॥ 22.24 ॥

ఏతయా తత్త్వయా బుద్ధ్యా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా ।

వ్యాహతేఽప్యభిషేకే మే పరితాపో న విద్యతే ॥ 22.25 ॥

తస్మాదపరితాపస్సన్ త్వమప్యనువిధాయ మామ్ ।

ప్రతిసంహారయ క్షిప్రమ్ అభిషేచనికీం క్రియామ్ ॥ 22.26 ॥

ఏభిరేవ ఘటైస్సర్వైః అభిషేచనసంభృతైః ।

మమ లక్ష్మణ తాపస్యే వ్రతస్నానం భవిష్యతి ॥ 22.27 ॥

అథవా కిం మమైతేన రాజద్రవ్యమయేన తు ।

ఉద్భుతం మే స్వయం తోయం వ్రతాదేశం కరిష్యతి ॥ 22.28 ॥

మా చ లక్ష్మణ సంతాపం కార్హిర్హక్ష్యా విపర్యయే ।

రాజ్యం వా వనవాసో వా వనవాసో మహేంద్రయః ॥ 22.29 ॥

న లక్ష్మణాఽస్మిన్ ఖలు కర్మవిఘ్నో మాతా యవీయస్యతిశంకనీయా ।

దైవాభిషన్నా హి వదత్యనిష్ఠం జానాసి దైవం చ తథా ప్రభావమ్ ॥ 22.30 ॥ (2 సార్లు)

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే ద్వావింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే త్రయోవింశస్సర్గః

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

ఇతి బ్రువతి రామే తు లక్ష్మణోఽధశ్శిరా ముహుః ।

శృత్వా మధ్యం జగామేవ మనసా దుఃఖహర్షయోః ॥ 23.1 ॥ (2 సార్లు)

తదా తు బద్ధ్యా భ్రుకుటీం భ్రువోర్మధ్యే నరర్షభః ।

నిశశ్వాస మహాసర్పః బిలస్థ ఇవ రోషితః ॥ 23.2 ॥

తస్య దుష్ప్రతివీక్షం తత్ భ్రుకుటీసహితం తదా ।

బభౌ క్రుద్ధస్య సింహస్య ముఖస్య సదృశం ముఖమ్ ॥ 23.3 ॥

అగ్రహస్తం విధున్వంస్తు హస్తిహస్తమివాత్మనః ।

తిర్యగూర్ధ్వం శరీరే చ పాతయిత్వా శిరోధరామ్ ।

అగ్రాక్ష్యా వీక్షమాణస్తు తిర్యగ్భ్రాతరమబ్రవీత్ ॥ 23.4 ॥

అస్థానే సమ్రుమో యస్య జాతో వై సుమహానయమ్ ।
ధర్మదోష ప్రసంగేన లోకస్యానతిశంకయా ॥ 23.5 ॥

కథంహ్యేతదసమ్రాజ్యైః త్వద్విధో వక్తుమర్హతి ।
యథా దైవమశౌండీరం శౌండీర క్షత్రియర్షభ ॥ 23.6 ॥

కిన్నామ కృపణం దైవమ్ అశక్తమభిశంససి ।
పాపయోస్తే కథం నామ తయోశ్చంకా న విద్యతే ॥ 23.7 ॥

సన్తి ధర్మోపధా శ్లక్ష్యా ధర్మాత్మన్ కిం న బుధ్యసే ।
తయోస్సుచరితం స్వార్థం శార్థ్యాత్పరిజిహీర్షతోః ॥ 23.8 ॥

యది వైవం వ్యవసితం స్యాద్ధి ప్రాగేవ రాఘవ ।
తయోః ప్రాగేవ దత్తశ్చ స్యాద్వరః ప్రకృతశ్చ సః ॥ 23.9 ॥

లోకవిద్విష్టమారబ్ధం త్వదన్యస్యాభిషేచనమ్ ।
నోత్సహే సహితుం వీర తత్ర మే క్షంతుమర్హసి ॥ 23.10 ॥

యేనేయమాగతా ద్వైధం తవ బుద్ధిర్మహామతే ।
స హి ధర్మో మమ ద్వేష్యః ప్రసంగాద్యస్య ముహ్యసి ॥ 23.11 ॥

కథం త్వం కర్మణా శక్తః కైకేయావశవర్తినః ।
కరిష్యసి పితుర్వాక్యమ్ అధర్మిష్ఠం విగర్హితమ్ ॥ 23.12 ॥

యద్యయం కిల్బిషాద్భేదః కృతోఽప్యేవం న గృహ్యతే ।
జాయతే తత్ర మే దుఃఖం ధర్మసంగశ్చ గర్హితః ॥ 23.13 ॥

తవాయం ధర్మసంయోగో లోకస్యాస్య విగర్హితః ।
మనసాఽపి కథం కామం కుర్యాస్త్వం కామవృత్తయోః ।
తయోస్త్వహితయోర్నిత్యం శత్రోః పిత్రభిధానయోః ॥ 23.14 ॥

యద్యపి ప్రతిపత్తిస్తే దైవీ చాపి తయోర్మృతమ్ ।
తథాప్యపేక్షణీయం తే న మే తదపి రోచతే ॥ 23.15 ॥

విక్లబో వీర్యహీనో యః స దైవమనువర్తతే ।
వీరాస్సమ్భవితాత్మానః న దైవం పర్యుపాసతే ॥ 23.16 ॥

దైవం పురుషకారేణ యస్సమర్థః ప్రబాధితుమ్ ।
న దైవేన విపన్నార్థః పురుషస్సోఽవసీదతి ॥ 23.17 ॥

ద్రక్ష్యన్తి త్వద్య దైవస్య పౌరుషం పురుషస్య చ ।
దైవమానుషయోరద్య వ్యక్తావ్యక్తిర్భవిష్యతి ॥ 23.18 ॥

అద్య మత్పౌరుషహతం దైవం ద్రక్ష్యన్తి వై జనాః ।
యదైవాదాహతం తేఽద్య దృష్టం రాజ్యాభిషేచనమ్ ॥ 23.19 ॥

అత్యంకుశమివోద్దామం గజం మదబలోద్ధతమ్ ।

ప్రధావితమహం దైవం పౌరుషేణ నివర్తయే ॥ 23.20 ॥

లోకపాలాస్సమస్తాస్తే నాద్య రామాభిషేచనమ్ ।

న చ కృత్వాస్త్రయో లోకాః విహన్యుః కిం పునః పితా ॥ 23.21 ॥

యైర్నివాసస్తవారణ్యే మిథో రాజన్ సమర్థితః ।

అరణ్యే తే నివత్స్యన్తి చతుర్దశ సమాస్తథా ॥ 23.22 ॥

అహం తదాశాం ఛేత్యామి పితుస్తస్యాశ్చ యా తవ ।

అభిషేకవిఘాతేన పుత్రరాజ్యాయ వర్తతే ॥ 23.23 ॥

మద్భలేన విరుద్ధాయ న స్యాద్దైవబలం తథా ।

ప్రభవిష్యతి దుఃఖాయ యథోగ్రం పౌరుషం మమ ॥ 23.24 ॥

ఊర్ధ్వం వర్షసహస్రాస్తే ప్రజాపాల్యమనన్తరమ్ ।

ఆర్యపుత్రాః కరిష్యన్తి వనవాసం గతే త్వయి ॥ 23.25 ॥

పూర్వం రాజర్షివృత్త్వా హి వనవాసో విధీయతే ।

ప్రజా నిక్షిప్య పుత్రేషు పుత్రవత్పరిపాలనే ॥ 23.26 ॥

స చేద్రాజన్యనేకాగ్రే రాజ్యవిభ్రమశంకయా ।

వైవమిచ్ఛసి ధర్మాత్మన్ రాజ్యం రామ త్వమాత్మని ॥ 23.27 ॥

ప్రతిజానే చ తే వీర మాభూవం వీరలోకభాక్ ।

రాజ్యం చ తవ రక్షేయమ్ అహం వేలేవ సాగరమ్ ॥ 23.28 ॥

మంగళైరభిషించస్వ తత్ర త్వం వ్యాప్యతో భవ ।

అహమేకో మహీపాలాన్ అలం వారయితుం బలాత్ ॥ 23.29 ॥

న శోభార్థావిమౌ బాహూ న ధనుర్భూషణాయ మే ।

నాఽసిరాబంధనార్థాయ న శరాస్తంభహేతవః ।

అమిత్రదమనార్థం మే సర్వమేతచ్ఛతుష్టయమ్ ॥ 23.30 ॥

న చాహం కామయేఽత్యర్థం యస్యాచ్ఛత్రుర్మతో మమ ।

అసినా తీక్ష్ణధారేణ విద్యుచ్ఛలితవర్చసా ।

ప్రగృహీతేన వై శత్రుం వజ్రీణం వా న కల్పయే ॥ 23.31 ॥

ఖడ్గనిష్పేషనిష్పిష్టైః గహనా దుశ్చరా చ మే ।

హస్త్యశ్వనరహస్తోరుశిరోభిర్భవితా మహీ ॥ 23.32 ॥

ఖడ్గధారాహతా మేఽద్య దీప్యమానా ఇవాద్రయః ।

పతిష్యన్తి ద్విపా భూమౌ మేఘా ఇవ సవిద్యుతః ॥ 23.33 ॥

బద్ధగోధాంగుళిత్రాణే ప్రగృహీతశరాసనే ।

కథం పురుషమానీ స్యాత్ పురుషాణాం మయి స్థితే ॥ 23.34 ॥

బహుభిక్షైకమత్యస్యన్ ఏకేన చ బహున్జనాన్ ।

వినియోక్త్యామ్యహం బాణాన్ నృవాజిగజమర్మసు ॥ 23.35 ॥

అద్య మేఽస్త్రప్రభావస్య ప్రభావః ప్రభవిష్యతి ।

రాజ్జశ్చాప్రభుతాం కర్తుం ప్రభుత్వం తవ చ ప్రభోః ॥ 23.36 ॥

అద్య చందనసారస్య కేయూరా మోక్షణస్య చ ।

వసూనాం చ విమోక్షస్య సుహృదాం పాలనస్య చ ॥ 23.37 ॥

అనురూపావిమౌ బాహూ రామ కర్మ కరిష్యతః ।

అభిషేచనవిఘ్నస్య కర్తృణాం తే నివారణే ॥ 23.38 ॥

బ్రవీహి కోఽద్యైవ మయా వియుజ్యతామ్, తవా సుహృత్ప్రాణయశస్సుహృజ్జనైః ।

యథా తవేయం వసుధా వశే భవేత్, తద్దైవ మాం శాధి తవాస్మి కింకరః ॥ 23.39 ॥

విమృజ్య బాష్పం పరిసాన్త్యచాసకృత్, స లక్ష్మణం రాఘవవంశవర్ధనః ।

ఉవాచ పిత్ర్యే వచనే వ్యవస్థితం, నిబోధ మామేష హి సౌమ్య సత్పథే ॥ 23.40 ॥ (2 సార్లు)

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాన్తకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే త్రయోవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే చతుర్వింశస్సర్గః

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాన్తకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

తం సమీక్ష్య త్వవహితం పితుర్నిర్దేశపాలనే ।

కౌసల్యా బాష్పసంరుద్ధా వచో ధర్మిష్ఠమబ్రవీత్ ॥ 24.1 ॥ (2 సార్లు)

అదృష్టదుఃఖో ధర్మాత్మా సర్వభూతప్రియంవదః ।

మయి జాతో దశరథాత్ కథముంచేన వర్తయేత్ ॥ 24.2 ॥

యస్య భృత్యాశ్చ దాసాశ్చ మృష్టాన్యన్నాని భుంజతే ।

కథం స భోక్ష్యతేఽనాథః వనే మూలఫలాన్యయమ్ ॥ 24.3 ॥

క ఏతచ్ఛ్రద్ధధేచ్ఛుత్వా కస్య వా న భవేద్భయమ్ ।

గుణవాన్ దయితో రాజా రాఘవో యద్వివాస్యతే ॥ 24.4 ॥

నూనం తు బలవాన్ లోకే కృతాన్తస్సర్వమాదిశన్ ।

లోకే రామాభిరామస్త్యం వనం యత్ర గమిష్యసి ॥ 24.5 ॥

అయం తు మామాత్మభవః తవాదర్శనమారుతః ।

విలాపదుఃఖసమిధః రుదితాశ్రుహుతాహుతిః ॥ 24.6 ॥

చింతాబాష్పమహాధూమః తవాగమనచిత్తజః ।

కర్ణయిత్వా భృశం పుత్ర నిశ్వాసాయాససమ్భవః ॥ 24.7 ॥

త్వయా విహీనామిహ మాం శోకాగ్నిరతులో మహాన్ ।

ప్రథక్ష్యతి యథా కక్షం చిత్రభానుర్ద్లిమాత్యయే ॥ 24.8 ॥

కథం హి ధేనుస్త్వం వత్సం గచ్ఛంతం నానుగచ్ఛతి ।

అహం త్వాఽనుగమిష్యామి యత్ర పుత్ర గమిష్యసి ॥ 24.9 ॥

తథా నిగదితం మాత్రా తద్వాక్యం పురుషర్షభః ।

శ్రుత్వా రామోఽబ్రవీద్వాక్యం మాతరం భృశదుఃఖితామ్ ॥ 24.10 ॥

కైకేయ్యా వంచితో రాజా మయి చారణ్యమాశ్రితే ।

భవత్యా చ పరిత్యక్తః న నూనం వర్తయిష్యతి ॥ 24.11 ॥

భర్తుః కిల పరిత్యాగః నృశంసః కేవలం స్త్రియాః ।

స భవత్యా న కర్తవ్యః మనసాఽపి విగర్హితః ॥ 24.12 ॥

యావజ్జీవతి కాకుత్స్థః పితా మే జగతీపతిః ।

శుశ్రూషా క్రియతాం తావత్ సహి ధర్మస్సనాతనః ॥ 24.13 ॥

ఏవముక్తా తు రామేణ కౌసల్యా శుభదర్శనా ।

తథేత్యువాచ సుప్రీతా రామమక్లిష్టకారిణమ్ ॥ 24.14 ॥

ఏవముక్తస్తు వచనం రామః ధర్మభృతాం వరః ।

భూయస్తామబ్రవీద్వాక్యం మాతరం భృశదుఃఖితామ్ ॥ 24.15 ॥

మయా చైవ భవత్యా చ కర్తవ్యం వచనం పితుః ।

రాజా భర్తా గురుశ్రేష్ఠః సర్వేషామీశ్వరః ప్రభుః ॥ 24.16 ॥

ఇమాని తు మహారణ్యే విహృత్య నవ పంచ చ ।

వర్షాణి పరమప్రీతః స్థాస్యామి వచనే తవ ॥ 24.17 ॥

ఏవముక్తా ప్రియం పుత్రం బాష్పపూర్ణాననా తదా ।

ఉవాచ పరమార్తా తు కౌసల్యా పుత్రవత్సలా ॥ 24.18 ॥

ఆసాం రామ సపత్నీనాం వస్తుం మధ్యే న మే క్షమమ్ ।

నయ మామపి కాకుత్స్థ వనం వన్యాం మృగీమివ ॥ 24.19 ॥

యది తే గమనే బుద్ధిః కృతా పితురపేక్షయా ।

తాం తథా రుదతీం రామః రుదన్వచనమబ్రవీత్ ॥ 24.20 ॥

జీవన్యా హి స్త్రియా భర్తా దైవతం ప్రభురేవ చ ।

భవత్యా మమ చైవాద్య రాజా ప్రభవతి ప్రభుః ॥ 24.21 ॥

న హ్యనాథా వయం రాజ్ఞా లోకనాథేన ధీమతా ।

భరతశ్చాపి ధర్మాత్మా సర్వభూతప్రియంవదః ।

భవతీమనువర్తేత స హి ధర్మరతస్సదా ॥ 24.22 ॥

యథా మయి తు నిష్క్రాంతే పుత్రశోకేన పార్థివః ।

శ్రమం నావాప్పుయాత్ కించిత్ అప్రమత్తా తథా కురు ॥ 24.23 ॥

దారుణశ్చాప్యయం శోకః యథైనం న వినాశయేత్ ।

రాజ్ఞో వృద్ధస్య సతతం హితం చర సమాహితా ॥ 24.24 ॥

వ్రతోపవాసనిరతా యా నారీ పరమోత్తమా ।

భర్తారం నానువర్తేత సా తు పాపగతిర్భవేత్ ॥ 24.25 ॥

భర్తృశుశ్రూషయా నారీ లభతే స్వర్గముత్తమమ్ ।

అపి యా నిర్నమస్కారా నివృత్తా దేవపూజనాత్ ॥ 24.26 ॥

శుశ్రూషామేవ కుర్వీత భర్తుః ప్రియహితే రతా ।

ఏష ధర్మః పురా దృష్టః లోకే వేదే శ్రుతస్సృతః ॥ 24.27 ॥

అగ్నికార్యేషు చ సదా సుమనోభిశ్చ దేవతాః ।

పూజ్యాస్తే మత్కృతే దేవి బ్రాహ్మణాశ్చైవ సువ్రతాః ॥ 24.28 ॥

ఏవం కాలం ప్రతీక్షస్వ మమాగమనకాంక్షిణీ ।

నియతా నియతాహారా భర్తృశుశ్రూషణే రతా ॥ 24.29 ॥

ప్రాప్స్యసే పరమం కామం మయి ప్రత్యాగతే సతి ।

యది ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠః ధారయిష్యతి జీవితమ్ ॥ 24.30 ॥

ఏవముక్తా తు రామేణ బాష్పపర్యాకులేక్షణా ।

కౌసల్యా పుత్రశోకార్తా రామం వచనమబ్రవీత్ ॥ 24.31 ॥

గమనే సుకృతాం బుద్ధిం న తే శక్నోమి పుత్రక ।

వినివర్తయితుం వీర నూనం కాలో దురత్యయః ॥ 24.32 ॥

గచ్ఛ పుత్ర త్వమేకాగ్రః భద్రం తేఽస్తు సదా విభో ।

పునస్త్యయి నివృత్తే తు భవిష్యామి గతవ్యథా ॥ 24.33 ॥

ప్రత్యాగతే మహాభాగే కృతార్థే చరితవ్రతే ।

పితురాన్యణ్యతాం ప్రాప్తే త్వయి లప్స్యే పరం సుఖమ్ ॥ 24.34 ॥

కృతాంతస్య గతిః పుత్ర దుర్విభావ్యా సదా భువి ।

యస్త్యాం సంచోదయతి మే వచ ఆచ్ఛిద్య రాఘవ ॥ 24.35 ॥

గచ్ఛేదానీం మహాబాహులా క్షేమేణ పునరాగతః ।

నందయిష్యసి మాం పుత్ర సామ్నా వాక్యేన చారుణా ॥ 24.36 ॥

అపీదానీం స కాలస్యాత్ వనాత్ప్రత్యాగతం పునః ।

యత్త్వాం పుత్రక పశ్యేయం జటావల్కలధారిణమ్ ॥ 24.37 ॥

తథా హి రామం వనవాసనిశ్చితం, సమీక్ష్య దేవీ పరమేణ చేతసా ।

ఉవాచ రామం శుభలక్షణం వచః, బభూవ చ స్వస్త్వయనాభికాంక్షిణీ ॥ 24.38 ॥ (2 సార్లు)

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే చతుర్వింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే పంచవింశస్సర్గః

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

సాఽపనీయ తమాయాసమ్ ఉపస్ప్రుశ్య జలం శుచిః ।

చకార మాతా రామస్య మంగళాని మనస్వినీ ॥ 25.1 ॥ (2 సార్లు)

న శక్యసే వారయితుం గచ్ఛేదానీం రఘూత్తమ ।

శీఘ్రం చ వినివర్తస్వ వర్తస్వ చ సతాం క్రమే ॥ 25.2 ॥

యం పాలయసి ధర్మం త్వం ధృత్యా చ నియమేన చ ।

స వై రాఘవశార్దూల ధర్మస్త్వామభిరక్షతు ॥ 25.3 ॥

యేభ్యః ప్రణమసే పుత్ర చైత్యేష్వాయతనేషు చ ।

తే చ త్వామభిరక్షంతు వనే సహ మహర్షిభిః ॥ 25.4 ॥

యాని దత్తాని తేఽస్రాణి విశ్వామిత్రేణ ధీమతా ।

తాని త్వామభిరక్షంతు గుణైస్సముదితం సదా ॥ 25.5 ॥

పితృశుశ్రూషయా పుత్ర మాతృశుశ్రూషయా తథా ।

సత్యేన చ మహాబాహులా చిరం జీవాభిరక్షితః ॥ 25.6 ॥

సమిత్కుశపవిత్రాణి వేద్యశ్చాయతనాని చ ।

స్థండిలాని విచిత్రాణి శైలా వృక్షాః క్షుపా హ్రదాః ।

పతంగః పన్నగాస్సింహాః త్వాం రక్షంతు నరోత్తమ ॥ 25.7 ॥

స్వస్తి సాధ్యాశ్చ విశ్వే చ మరుతశ్చ మహర్షయః ।

స్వస్తి ధాతా విధాతా చ స్వస్తి పూషా భగోఽర్యమా ॥ 25.8 ॥

లోకపాలాశ్చ తే సర్వే వాసవప్రముఖాస్తథా ।

ఋతవజ్రైవ పక్షాశ్చ మాసాస్సంవత్సరాః క్షపాః ॥ 25.9 ॥

దినాని చ ముహూర్తాశ్చ స్వస్తి కుర్వన్తు తే సదా ।

స్మృతిర్ఘృతిశ్చ ధర్మశ్చ పాతు త్వాం పుత్ర సర్వతః ॥ 25.10 ॥

స్కందశ్చ భగవాన్ దేవః సోమశ్చ స బృహస్పతిః ।

సప్తర్షయో నారదశ్చ తే త్వాం రక్షంతు సర్వతః ॥ 25.11 ॥

యాశ్చాపి సర్వతస్సిద్ధాః దిశశ్చ సదిగీశ్వరాః ।

స్తుతా మయా వనే తస్మిన్ పాన్తు త్వాం పుత్ర నిత్యశః ॥ 25.12 ॥

శైలాస్సర్వే సముద్రాశ్చ రాజా వరుణ ఏవ చ ।

ద్యౌరన్తరిక్షం పృథివీ నద్యస్సర్వాస్తథైవ చ ॥ 25.13 ॥

నక్షత్రాణి చ సర్వాణి గ్రహాశ్చ సహదేవతాః ।

అహోరాత్రే తథా సన్ధ్యే పాన్తు త్వాం వనమాశ్రితమ్ ॥ 25.14 ॥

ఋతవశ్చైవ షట్ పుణ్యా మాసాస్సంవత్సరాస్తథా ।

కలాశ్చ కాష్ఠాశ్చ తథా తవ శర్మ దిశన్తు తే ॥ 25.15 ॥

మహావనే విచరతః మునివేషస్య ధీమతః ।

తవాదిత్యాశ్చ దైత్యాశ్చ భవన్తు సుఖదాస్సదా ॥ 25.16 ॥

రాక్షసానాం పిశాచానాం రౌద్రాణాం క్రూరకర్మణామ్ ।

క్రవ్యాదానాం చ సర్వేషాం మాభూత్పుత్రక తే భయమ్ ॥ 25.17 ॥

ప్లవగా వృశ్చికా దంశాః మశకాశ్చైవ కాననే ।

సరీసృపాశ్చ కీటాశ్చ మాభూవన్ గహనే తవ ॥ 25.18 ॥

మహాద్విపాశ్చ సింహాశ్చ వ్యాఘ్రా ఋక్షాశ్చ దంష్ట్రీణః ।

మహిషాశ్చుంగిణో రౌద్రాః న తే ద్రుహ్యన్తు పుత్రక ॥ 25.19 ॥

నృమాంసభోజనా రౌద్రాః యే చాన్యే సత్వజాతయః ।

మా చ త్వాం హింసిషుః పుత్ర మయా సంపూజితాస్త్విహ ॥ 25.20 ॥

ఆగమాస్తే శివాస్సన్తు సిధ్యన్తు చ పరాక్రమాః ।

సర్వసంపత్తయే రామ స్వస్తిమాన్ గచ్ఛ పుత్రక ॥ 25.21 ॥

స్వస్తి తేఽస్త్యన్తరిక్షేభ్యః పార్థివేభ్యః పునః పునః ।

సర్వేభ్యశ్చైవ దేవేభ్యః యే చ వై పరిపంథినః ॥ 25.22 ॥

గురుస్సోమశ్చ సూర్యశ్చ ధనదోఽథ యమస్తథా ।

పాన్తు త్వామర్చితా రామ దండకారణ్యవాసినమ్ ॥ 25.23 ॥

అగ్నిర్వాయుస్తథా ధూమః మంత్రాశ్చర్షిముఖాచ్ఛృతాః ।

ఉపస్పర్శనకాలే తు పాన్తు త్వాం రఘునందన ॥ 25.24 ॥

సర్వలోకప్రభుర్బ్రహ్మ భూతభర్తా తథర్షయః ।
యే చ శేషాస్సురాస్తే త్వాం రక్షంతు వనవాసినమ్ ॥ 25.25 ॥

ఇతి మాత్యైస్సురగణాన్ గంధైశ్చాపి యశస్వినీ ।
స్తుతిభిశ్చానుకూలాభిః ఆనర్చాఽయతలోచనా ॥ 25.26 ॥

జ్వలనం సముపాదాయ బ్రాహ్మణేన మహాత్మనా ।
హావయామాస విధినా రామమంగళకారణాత్ ॥ 25.27 ॥

ఘృతం శ్వేతాని మాల్యాని సమిధశ్చైతసర్షపాన్ ।
ఉపసమ్పాదయామాస కౌసల్యా పరమాంగనా ॥ 25.28 ॥

ఉపాధ్యాయస్సవిధినా హుత్వా శాన్తిమనామయమ్ ।
హుతహవ్యావశేషేణ బాహ్యం బలిమకల్పయత్ ॥ 25.29 ॥

మధు దధ్యక్షతఘృతైః స్వస్తివాచ్యద్విజాంస్తతః ।
వాచయామాస రామస్య వనే స్వస్త్వయనక్రియాః ॥ 25.30 ॥

తతస్తస్మై ద్విజేంద్రాయ రామమాతా యశస్వినీ ।
దక్షిణాం ప్రదదౌ కామ్యాం రాఘవం చేదమబ్రవీత్ ॥ 25.31 ॥

యన్మంగళం సహస్రాక్షే సర్వదేవనమస్కృతే ।
వృత్రనాశే సమభవత్ తత్తే భవతు మంగళమ్ ॥ 25.32 ॥

యన్మంగళం సుపర్ణస్య వినతాఽకల్పయత్పురా ।
అమృతం ప్రార్థయానస్య తత్తే భవతు మంగళమ్ ॥ 25.33 ॥

అమృతోత్పాదనే దైత్యాన్ ఘ్నతో వజ్రధరస్య యత్ ।
అదితిర్మంగళం ప్రాదాత్ తత్తే భవతు మంగళమ్ ॥ 25.34 ॥

త్రీన్విక్రమాన్ప్రక్రమతః విష్ణోరమితతేజసః ।
యదాసీన్మంగళం రామ తత్తే భవతు మంగళమ్ ॥ 25.35 ॥

ఋతవస్సాగరా ద్వీపాః వేదా లోకా దిశశ్చ తే ।
మంగళాని మహాబాహూ దిశన్తు శుభమంగళాః ॥ 25.36 ॥

ఇతి పుత్రస్య శేషాంశ్చ కృత్వా శిరసి భామినీ ।
గంధైశ్చాపి సమాలభ్య రామమాయతలోచనా ॥ 25.37 ॥

ఓషధీం చాపి సిద్ధార్థాం విశల్యకరణీం శుభామ్ ।
చకార రక్షాం కౌసల్యా మంత్రైరభిజజాప చ ॥ 25.38 ॥

ఉవాచాతిప్రహృష్టేవ సా దుఃఖవశవర్తినీ ।
వాఙ్మూత్రేణ న భావేన వాచా సంసజ్జమానయా ॥ 25.39 ॥

అనమ్య మూర్ధ్ని చామ్రాయ పరిష్వజ్య యశస్వినీ ।
అవదత్ పుత్ర సిద్ధార్థః గచ్ఛ రామ యథాసుఖమ్ ॥ 25.40 ॥

అరోగం సర్వసిద్ధార్థమ్ అయోధ్యాం పునరాగతమ్ ।
పశ్యామి త్వాం సుఖం వత్స సుస్థితం రాజవర్తమని ॥ 25.41 ॥

ప్రణష్టదుఃఖసంకల్పా హర్షవిద్యోతితాననా ।
ద్రక్ష్యామి త్వాం వనాత్ప్రాప్తం పూర్ణచంద్రమివోదితమ్ ॥ 25.42 ॥

భద్రాసనగతం రామ వనవాసాదిహాగతమ్ ।
ద్రక్ష్యామి చ పునస్త్వాం తు తీర్ణవస్తం పితుర్వచః ॥ 25.43 ॥

మంగళైరుపసంపన్నో వనవాసాదిహాగతః ।
వధ్వా మమ చ నిత్యం త్వం కామాన్ సంవర్ధయాహి భో ॥ 25.44 ॥

మయార్చితా దేవగణాశ్చివాదయః, మహర్షయో భూతమహాసురోరగాః ।
అభిప్రయాతస్య వనం చిరాయ తే, హితాని కాంక్షన్తు దిశశ్చ రాఘవ ॥ 25.45 ॥

ఇతీవ సాఽశ్రుప్రతిపూర్ణలోచనా, సమాప్య చ స్వస్త్వయనం యథావిధి ।
ప్రదక్షిణం చైవ చకార రాఘవం, పునః పునశ్చాపి నిపీడ్య సస్వజే ॥ 25.46 ॥

తథా తు దేవ్యా స కృతప్రదక్షిణః, నిపీడ్య మాతుశ్చరణౌ పునః పునః ।
జగామ సీతానిలయం మహాయశాః, స రాఘవః ప్రజ్వలితస్త్వయా శ్రియా ॥ 25.47 ॥

(2 సార్లు)

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।

భో దశాస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

ఇత్యార్థే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే పంచవింశస్సర్గః

అథ శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే ఏకత్రింశదుత్తరశతతమస్సర్గః

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరస్యపోత్తమ ।

భో దశస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥

శిరస్యంజలిమాధాయ కైకేయ్యానందవర్ధనః ।

బభాషే భరతో జ్యేష్ఠం రామం సత్యపరాక్రమమ్ ॥ 131.1 ॥ (2 సార్లు)

పూజితా మామికా మాతా దత్తం రాజ్యమిదం మమ ।

తద్దదామి పునస్తుభ్యం యథా త్వమదదా మమ ॥ 131.2 ॥

ధురమేకాకినా న్యస్తామ్ ఋషభేణ బలీయసా ।

కిశోరవద్గురుం భారం న వోఢుమహముత్సహే ॥ 131.3 ॥

వారివేగేన మహతా భిన్నస్సేతురివ క్షరన్ ।

దుర్బంధనమిదం మన్యే రాజ్యచ్ఛిద్రమసంవృతమ్ ॥ 131.4 ॥

గతిం ఖర ఇవాశ్వస్య హంసస్యేవ చ వాయసః ।

నాన్వేతుముత్సహే రామ తవ మార్గమరిందమ ॥ 131.5 ॥

యథా చారోపితో వృక్షః జాతశ్చాంతర్నివేశనే ।

మహాంశ్చ సుదురారోహః మహాస్కంధప్రశాఖవాన్ ॥ 131.6 ॥

శీర్యేత పుష్పితో భూత్వా న ఫలాని ప్రదర్భయన్ ।

తస్య నానుభవేదర్థం యస్య హేతోస్స రోప్యతే ॥ 131.7 ॥

ఏషోపమా మహాబాహూ త్వదర్థం వేత్తుమర్హసి ।

యద్యస్మాన్మనుజేంద్ర త్వం భక్తాన్ భృత్యాన్ శాధి హి ॥ 131.8 ॥

జగదద్యాభిషిక్తం త్వామ్ అనుపశ్యతు సర్వతః ।

ప్రతపంతమివాదిత్యం మధ్యాహ్నా దీప్తతేజసమ్ ॥ 131.9 ॥

తూర్యసంఘాతనిర్వోఽప్తైః కాంచీనూపురనిస్సవైః ।

మధురైర్గీతశబ్దైశ్చ ప్రతిబుధ్యస్వ రాఘవ ॥ 131.10 ॥

యావదావర్తతే చక్రం యావతీ చ వసుంధరా ।

తావత్త్వమిహ సర్వస్య స్వామిత్వమనువర్తయ ॥ 131.11 ॥

భరతస్య వచశ్రుత్వా రామః పరపురంజయః ।

తథేతి ప్రతిజగ్రాహ నిషసాదాసనే శుభే ॥ 131.12 ॥

తతశ్చత్రుఘ్నవచనాత్ నిపుణాశ్మశ్రువర్ధకాః ।

సుఖహస్తాస్సుశీఘ్రాశ్చ రాఘవం పర్యుపాసత ॥ 131.13 ॥

పూర్వం తు భరతే స్నాతే లక్ష్మణే చ మహాబలే ।

సుగ్రీవే వానరేంద్రే చ రాక్షసేంద్రే విభీషణే ॥ 131.14 ॥

విశోధితజటస్నాతః చిత్రమాల్యానులేపనః ।

మహార్హవసనో రామః తస్థా తత్ర శ్రియా జ్వలన్ ॥ 131.15 ॥

ప్రతికర్మ చ రామస్య కారయామాస వీర్యవాన్ ।

లక్ష్మణస్య చ లక్ష్మీవాన్ ఇక్ష్వాకుకులవర్ధనః ॥ 131.16 ॥

ప్రతికర్మ చ సీతాయాః సర్వా దశరథస్త్రియః ।

ఆత్మనైవ తదా చక్రుః మనస్విన్యో మనోహరామ్ ॥ 131.17 ॥

తతో వానరపత్నీనాం సర్వాసామేవ శోభనమ్ ।

చకార యత్నాత్కౌసల్యా ప్రహృష్టా పుత్రలాలసా ॥ 131.18 ॥

తతశ్చత్రుఘ్నవచనాత్ సుమంత్రో నామ సారథిః ।

యోజయిత్వాఽభిచక్రామ రథం సర్వాంగశోభనమ్ ॥ 131.19 ॥

అర్కమండలసంకాశం దివ్యం దృష్ట్వా రథోత్తమమ్ ।

ఆరురోహ మహాబాహుః రామస్సత్యపరాక్రమః ॥ 131.20 ॥

సుగ్రీవో హనుమాంశ్చైవ మహేంద్రసదృశద్యుతీ ।

స్నాతౌ దివ్యనిభైర్వస్త్రైః జగ్మతుశ్శుభకుండలౌ ॥ 131.21 ॥

వరాభరణసంపన్నాః యయుస్తాశ్శుభకుండలాః ।

సుగ్రీవపత్న్యసీతా చ ద్రష్టుం నగరముత్సుకాః ॥ 131.22 ॥

అయోధ్యాయాం తు సచివాః రాజ్ఞో దశరథస్య యే ।

పురోహితం పురస్కృత్య మంత్రయామాసురర్థవత్ ॥ 131.23 ॥

అశోకో విజయశ్చైవ సుమంత్రశ్చైవ సంగతాః ।

మంత్రయన్ రామ వృద్ధ్యర్థమ్ ఋద్ధ్యర్థం నగరస్య చ ॥ 131.24 ॥

సర్వమేవాభిషేకార్థం జయార్హస్య మహాత్మనః ।

కర్తుమర్హథ రామస్య యద్యన్మంగళపూర్వకమ్ ॥ 131.25 ॥

ఇతి తే మంత్రీణస్సర్వే సందిశ్య తు పురోహితమ్ ।

నగరాన్నిర్యయుస్తార్థం రామదర్శనబుద్ధయః ॥ 131.26 ॥

హరియుక్తం సహస్రాక్షః రథమింద్ర ఇవానఘః ।

ప్రయయౌ రథమాస్థాయ రామౌ నగరముత్తమమ్ ॥ 131.27 ॥

జగ్రాహ భరతో రశ్మీన్ శత్రుఘ్నశ్చత్రమాదదే ।

లక్ష్మణో వ్యజనం తస్య మూర్ధ్ని సంపర్యవీజయత్ ॥ 131.28 ॥

శ్వేతం చ వాలవ్యజనం జగ్రాహ పురతస్థితః ।

అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః ॥ 131.29 ॥

ఋషిసంఘైస్తదాఽఽ కాశే దేవైశ్చ సమరుద్గతైః ।

స్తూయమానస్య రామస్య శుశ్రువే మధురధ్వనిః ॥ 131.30 ॥

తతశ్చత్రుంజయం నామ కుంజరం పర్వతోపమమ్ ।

ఆరురోహ మహాతేజాః సుగ్రీవః ప్లవగర్షభః ॥ 131.31 ॥

నవనాగసహస్రాణి యయురాస్థాయ వానరాః ।

మానుషం విగ్రహం కృత్వా సర్వాభరణభూషితాః ॥ 131.32 ॥

శంఖశబ్దప్రణాదైశ్చ దుందుభీనాం చ నిస్వనైః ।

ప్రయయౌ పురుషవ్యాఘ్రుః తాం పురీం హర్త్యమాలినీమ్ ॥ 131.33 ॥

దదృశుస్తే సమాయాంతం రాఘవం సపురస్సరమ్ ।

విరాజమానం వపుషా రథేనాతిరథం తదా ॥ 131.34 ॥

తే వర్ధయిత్వా కాకుత్స్థం రామేణ ప్రతినందితాః ।

అనుజగ్ముర్మహాత్మానం భ్రాతృభిః పరివారితమ్ ॥ 131.35 ॥

అమాత్యైర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ తథా ప్రకృతిభిర్హితః ।

శ్రియా విరురుచే రామః నక్షత్రైరివ చంద్రమాః ॥ 131.36 ॥

స పురోగామిభిస్తూర్యైః తాలస్వస్తికపాణిభిః ।

ప్రవ్యాహరద్భిర్ముదితైః మంగళాని యయౌ వృతః ॥ 131.37 ॥

అక్షతం జాతరూపం చ గావః కన్యాస్తథా ద్విజాః ।

నరా మోదకహస్తాశ్చ రామస్య పురతో యయుః ॥ 131.38 ॥

సఖ్యం చ రామస్సుగ్రీవే ప్రభావం చానిలాత్మజే ।

వానరాణాం చ తత్కర్మ రాక్షసానాం చ తద్బలమ్ ।

విభీషణస్య సంయోగమ్ ఆచచక్షే చ మంత్రిణామ్ ॥ 131.39 ॥

శ్రుత్వా తు విస్మయం జగ్ముః అయోధ్యాపురవాసినః ॥ 131.40 ॥

ద్యుతిమానేతదాఖ్యాం రామో వానరసంవృతః ।

హృష్టపుష్టజనాకీర్ణామ్ అయోధ్యాం ప్రవివేశ హ ॥ 131.41 ॥

తతో హ్యభ్యుచ్చయన్ పారాః పతాకాస్తే గృహే గృహే ॥ 131.42 ॥

ఐక్ష్యాకాధ్యుషితం రమ్యమ్ ఆససాద పితుర్లహమ్ ॥ 131.43 ॥

అథాబ్రవీద్రాజసుతః భరతం ధర్మిణాం వరమ్ ।

అర్థోపహితయా వాచా మధురం రఘునందనః ॥ 131.44 ॥

పితుర్భవనమాసాద్య ప్రవిశ్య చ మహాత్మనః ।

కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ కైకేయామభివాద్య చ ॥ 131.45 ॥

యచ్చ మద్భవనం శ్రేష్ఠం సాశోకవనికం మహత్ ।
 ముక్తా వైడూర్యసంకీర్ణం సుగ్రీవాయ నివేదయ ॥ 131.46 ॥
 తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా భరతస్సత్యవిక్రమః ।
 పాణౌ గృహీత్వా సుగ్రీవం ప్రవివేశ తమాలయమ్ ॥ 131.47 ॥
 తతస్తైలప్రదీపాంశ్చ పర్యంకాస్తరణాని చ ।
 గృహీత్వా వివిశుః క్షిప్రం శత్రుఘ్నీన ప్రచోదితాః ॥ 131.48 ॥
 ఉవాచ చ మహాతేజాః సుగ్రీవం రాఘవానుజః ।
 అభిషేకాయ రామస్య దూతానాజ్ఞాపయ ప్రభో ॥ 131.49 ॥
 సౌవర్ణాన్ వానరేంద్రాణాం చతుర్థాం చతురో ఘటాన్ ।
 దదౌ క్షిప్రం స సుగ్రీవః సర్వరత్నవిభూషితాన్ ॥ 131.50 ॥
 యథా ప్రత్యాపసమయే చతుర్థాం సాగరాంభసామ్ ।
 పూర్ణైర్ఘట్టైః ప్రతీక్షధ్వం తథా కురుత వానరాః ॥ 131.51 ॥
 ఏవముక్తా మహాత్మానః వానరా వారణోపమాః ।
 ఉత్పేతుర్గగనం శీఘ్రం గరుడా ఇవ శీఘ్రగాః ॥ 131.52 ॥
 జాంబవాంశ్చ హనూమాంశ్చ వేగదర్శి చ వానరాః ।
 ఋషభశ్చైవ కలశాన్ జలపూర్ణానథానయన్ ॥ 131.53 ॥
 నదీశతానాం పంచానాం జలం కుంభేషు చాహరన్ ॥ 131.54 ॥
 పూర్వాత్సముద్రాత్కలశం జలపూర్ణమథానయత్ ।
 సుషేణస్సత్త్వసంపన్నః సర్వరత్నవిభూషితమ్ ॥ 131.55 ॥
 ఋషభో దక్షిణాత్కర్ణం సముద్రాజ్జలమాహరత్ ।
 రక్తచందనశాఖాభిః సంవృతం కాంచనం ఘటమ్ ॥ 131.56 ॥
 గవయః పశ్చిమాత్తోయమ్ ఆజహర మహార్ణవాత్ ।
 రత్నకుంభేన మహతా శీతం మారుతవిక్రమః ॥ 131.57 ॥
 ఉత్తరాచ్చ జలం శీఘ్రం గరుడానిలవిక్రమః ।
 ఆజహర స ధర్మాత్మా నలస్సర్వగుణాన్వితః ॥ 131.58 ॥
 తతస్తైర్వానరశ్రేష్ఠైః ఆనీతం ప్రేక్ష్య తజ్జలమ్ ।
 అభిషేకాయ రామస్య శత్రుఘ్నస్సచివైస్సహ ।
 పురోహితాయ శ్రేష్ఠాయ సుహృద్భ్యశ్చ న్యవేదయత్ ॥ 131.59 ॥
 - శ్రీరామస్య పట్టాభిషేకమహోత్సవఘట్టః -
 తతస్స ప్రయతో వృద్ధః వసిష్ఠో బ్రాహ్మణైస్సహ ।
 రామం రత్నమయే పీఠే సహసీతం న్యవేశయత్ ॥ 131.60 ॥

వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః ।

కాత్యాయనస్సుయజ్ఞశ్చ గౌతమో విజయస్తథా ॥ 131.61 ॥

అభ్యషించన్నరవ్యాఘ్రం ప్రసన్నేన సుగంధినా ।

సలిలేన సహస్రాక్షం వసవో వాసవం యథా ॥ 131.62 ॥

ఋత్విగ్భిర్బ్రాహ్మణైః పూర్వం కన్యాభిర్మంత్రిభిస్తథా ।

యోధైశ్చైవాభ్యషించంస్తే సంప్రహృష్టాస్సనైగమైః ॥ 131.63 ॥

సర్వాషధిరపైర్దివ్యైః దైవతైర్నభసి స్థితైః ।

చతుర్భిర్లోకపాలైశ్చ సర్వైర్దేవైశ్చ సంగతైః ॥ 131.64 ॥

బ్రహ్మణా నిర్మితం పూర్వం కిరీటం రత్నశోభితమ్ ।

అభిషిక్తః పురా యేన మనుస్తం దీప్తతేజసమ్ ॥ 131.65 ॥

తస్యాన్వవాయే రాజానః క్రమద్వేనాభిషేచితాః ।

సభాయాం హేమక్లృప్తాయాం శోభితాయాం మహాజనైః ॥ 131.66 ॥

రత్నైర్నానావిధైశ్చైవ చిత్రితాయాం సుశోభనైః ।

నానారత్నమయే పీఠే కల్పయిత్వా యథావిధి ॥ 131.67 ॥

కిరీటేన తతః పశ్చాత్ వసిష్ఠేన మహాత్మనా ।

ఋత్విగ్భిర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ సమయోక్త్యత రాఘవః ॥ 131.68 ॥

ఛత్రం తు తస్య జగ్రాహ శత్రుఘ్నః పాండురం శుభమ్ ।

శ్వేతం చ వాలవ్యజనం సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ।

అపరం చంద్రసంకాశం రాక్షసేంద్రో విభీషణః ॥ 131.69 ॥

మాలాం జ్వలంతీం వపుషా కాంచనీం శతపుష్కరామ్ ।

రాఘవాయ దదౌ వాయుః వాసవేన ప్రచోదితః ॥ 131.70 ॥

సర్వరత్నసమాయుక్తం మణిరత్నవిభూషితమ్ ।

ముక్తాహారం నరేంద్రాయ దదౌ శక్రప్రచోదితః ॥ 131.71 ॥

ప్రజగుర్దేవగంధర్వాః నన్యతుశ్చాప్సరోగణాః ।

అభిషేకే తదర్హస్య తదా రామస్య ధీమతః ॥ 131.72 ॥

భూమిస్సస్యవతీ చైవ ఫలవంతశ్చ పాదపాః ।

గంధవంతి చ పుష్పాణి బభూవూ రాఘవోత్సవే ॥ 131.73 ॥

సహస్రశతమశ్వానాం ధేనూనాం చ గవాం తథా ।

దదౌ శతం వృషాన్ పూర్వం ద్విజేభ్యో మనుజర్షభః ॥ 131.74 ॥

త్రింశత్కోటిర్హిరణ్యస్య బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ పునః ।

నానాభరణవస్త్రాణి మహార్హాణి చ రాఘవః ॥ 131.75 ॥

అర్కరశ్మి ప్రతీకాశాం కాంచనీం మణివిగ్రహమ్ ।
 సుగ్రీవాయ స్రజం దివ్యాం ప్రాయచ్ఛన్మనుజర్షభః ॥ 131.76 ॥
 వైడూర్యమణిచిత్రే చ వజ్రరత్నవిభూషితే ।
 వాలిపుత్రాయ ధృతిమాన్ అంగదాయాంగదే దదౌ ॥ 131.77 ॥
 మణిప్రవరజుష్టం చ ముక్తాహారమనుత్తమమ్ ।
 సీతాయై ప్రదదౌ రామః చంద్రరశ్మి సమప్రభమ్ ॥ 131.78 ॥
 అరజే వాససీ దివ్యే శుభాన్యభరణాని చ ।
 అవేక్షమాణా వైదేహీ ప్రదదౌ వాయుసూనవే ॥ 131.79 ॥
 అవముచ్యాత్మనః కంఠాత్ హారం జనకనందినీ ।
 అవైక్షత హరీన్ సర్వాన్ భర్తారం చ ముహుర్ముహుః ॥ 131.80 ॥
 తామింగితజ్జస్సంప్రేక్ష్య బభాషే జనకాత్మజామ్ ।
 ప్రదేహి సుభగే హారం యస్య తుష్టాఽసి భామిని ॥ 131.81 ॥
 తేజో ధృతిర్యశో దాక్ష్యం సామర్థ్యం వినయో నయః ।
 పౌరుషం విక్రమో బుద్ధిః యస్మిన్నేతాని సర్వశః ।
 దదౌ సా వాయుపుత్రాయ తం హారమసితేక్షణా ॥ 131.82 ॥
 హనూమాంస్తేన హరేణ శుశుభే వానరర్షభః ।
 చంద్రాంశుచయగారేణ శ్వేతాభ్రేణ యథాఽచలః ॥ 131.83 ॥
 తతో ద్వివిదమైందాభ్యాం నీలాయ చ పరంతపః ।
 సర్వాన్ కామగుణాన్ వీక్ష్య ప్రదదౌ వసుధాధిపః ॥ 131.84 ॥
 సర్వవానరవృద్ధాశ్చ యే చాన్యే వానరేశ్వరాః ।
 వాసోభిర్భూషణైశ్చైవ యథార్హం ప్రతిపూజితాః ॥ 131.85 ॥
 విభీషణోఽథ సుగ్రీవః హనూమాన్ జాంబవాంస్తథా ।
 సర్వవానరముఖ్యాశ్చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥ 131.86 ॥
 యథార్హం పూజితాస్సర్వైః కామై రత్నైశ్చ పుష్కలైః ।
 ప్రహృష్టమనసస్సర్వే జగ్మురేవ యథాగతమ్ ॥ 131.87 ॥
 నత్వా సర్వే మహాత్మానం తతస్తే ప్లవగర్షభాః ।
 విసృష్టాః పార్థివేంద్రేణ కిష్కింధామభ్యుపాగమన్ ॥ 131.88 ॥
 సుగ్రీవో వానరశ్రేష్ఠః దృష్ట్వా రామాభీషచనమ్ ।
 పూజితశ్చైవ రామేణ కిష్కిందాం పావ్రిశత్ పురీం ॥ 131.89 ॥
 విభీషణోఽపి ధర్మాత్మా సహ తైర్నైరృతర్షభైః ।
 లబ్ధ్వా కులధనం రాజా లంకాం ప్రాయాద్విభీషణః ॥ 131.90 ॥

స రాజ్యమఖిలం శాసన్ నిహతారిర్మహాయశాః ।

రాఘవః పరమోదారః శశాస పరయా ముదా ।

ఉవాచ లక్ష్మణం రామః ధర్మజ్ఞం ధర్మవత్సలః ॥ 131.91 ॥

అతిష్ఠ ధర్మజ్ఞ మయా సహేమాం, గాం పూర్వరాజాఽధ్యుషితాం బలేన ।

తుల్యం మయా త్వం పితృభిర్లుతా యా, తాం యౌవరాజ్యే ధురముద్వహస్వ ॥131.92॥

సర్వాత్మనా పర్యనునీయమానః, యదా న సామిత్రిరుపైతి యోగమ్ ।

నియుజ్యమానోఽపి చ యౌవరాజ్యే, తతోఽభ్యషించద్భరతం మహాత్మా ॥ 131.93 ॥

పాండరీకాశ్వమేధాభ్యాం వాజపేయేన చాసకృత్ ।

అన్యైశ్చ వివిధైర్యజ్ఞైః అయజత్పార్థివర్షభః ॥ 131.94 ॥

రాజ్యం దశసహస్రాణి ప్రాప్య వర్షాణి రాఘవః ।

శతాశ్వమేధానాజహ్రే సదశ్వాన్ భూరిదక్షిణాన్ ॥ 131.95 ॥

ఆజానులంబబాహుస్సః మహాస్కంధః ప్రతాపవాన్ ।

లక్ష్మణానుచరో రామః పృథివీమన్వపాలయత్ ॥ 131.96 ॥

రాఘవశ్చాపి ధర్మాత్మా ప్రాప్య రాజ్యమనుత్తమమ్ ।

ఈజే బహువిధైర్యజ్ఞైః ససుహృత్ జ్ఞాతిబాంధవః ॥ 131.97 ॥

న పర్యదేవన్విధవా న చ వ్యాలకృతం భయమ్ ।

న వ్యాధిజం భయం వాఽపి రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ 131.98 ॥

నిర్దస్యరభవల్లోకః నానర్థః కంచిదస్పృశత్ ।

న చ స్మ వృద్ధా బాలానాం ప్రేతకార్యాణి కుర్వతే ॥ 131.99 ॥

సర్వం ముదితమేవాసీత్ సర్వో ధర్మపరోఽభవత్ ।

రామమేవానుపశ్యంతః నాభ్యహింసన్ పరస్పరమ్ ॥ 131.100 ॥

ఆసన్ వర్షసహస్రాణి తథా పుత్రసహస్రిణః ।

నిరామయా విశోకాశ్చ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ 131.101 ॥

రామో రామో రామ ఇతి ప్రజానామభవన్ కథాః ।

రామభూతం జగదభూత్ రామే రాజ్యం ప్రశాసతి ॥ 131.102 ॥

నిత్యపుష్పా నిత్యఫలాః తరవస్కుంధవిస్తృతాః ।

కాలే వర్షీ చ పర్జన్యః సుఖస్పర్శశ్చ మారుతః ॥ 131.103 ॥

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రా లోభవివర్జితాః ।

స్వకర్మసు ప్రవర్తంతే తుష్టాన్వైరేవ కర్మభిః ॥ 131.104 ॥

ఆసన్ ప్రజా ధర్మరతాః రామే శాసతి నాన్యతాః ।

సర్వే లక్షణసంపన్నాః సర్వే ధర్మపరాయణాః ॥ 131.105 ॥

దశవర్షసహస్రాణి దశవర్షశతాని చ ।

భ్రాతృభిస్సహితశ్రీమాన్ రామో రాజ్యమకారయత్ ॥ 131.106 ॥

ధన్యం యశస్య మాయుష్యం రాజ్ఞాం చ విజయావహమ్ ।

ఆదికావ్యమిదం త్వార్షం పురా వాల్మీకినా కృతమ్ ।

యః పఠేచ్ఛణ్ణయాల్లోకే నరః పాపాద్విముచ్యతే ॥ 131.107 ॥

పుత్రకామస్తు పుత్రాన్వై ధనకామో ధనాని చ ।

లభతే మనుజో లోకే శ్రుత్వా రామాభిషేచనమ్ ।

మహీం విజయతే రాజా రిపూంశ్చాప్యధితిష్ఠతి ॥ 131.108 ॥

రాఘవేణ యథా మాతా సుమిత్రా లక్ష్మణేన చ ।

భరతేనేవ కైకేయీ జీవపుత్రాస్తథా స్త్రియః ।

భవిష్యంతి సదానందాః పుత్రపౌత్రసమన్వితాః ॥ 131.109 ॥

శ్రుత్వా రామాయణమిదం దీర్ఘమాయుశ్చ విందతి ।

రామస్య విజయం చైవ సర్వమక్లిష్టకర్మణః ॥ 131.110 ॥

శృణోతి య ఇదం కావ్యమ్ ఆర్షం వాల్మీకినా కృతమ్ ।

శ్రద్ధధానో జితక్రోధః దుర్గాణ్యతితరత్యసౌ ॥ 131.111 ॥

సమాగమం ప్రవాసాంతే లభతే చాపి బాంధవైః ।

ప్రార్థితాంశ్చ వరాన్ సర్వాన్ ప్రాప్నుయాదిహ రాఘవాత్ ॥ 131.112 ॥

శ్రవణేన సురాస్పర్శే ప్రీయంతే సంప్రశృణ్వతామ్ ।

వినాయకాశ్చ శామ్యంతి గృహే తిష్ఠంతి యస్య వై ॥ 131.113 ॥

విజయేతి మహీం రాజా ప్రవాసీ స్వస్తిమాన్ వ్రజేత్ ।

స్త్రియో రజస్వలాశ్శ్రుత్వా పుత్రాన్ సూయురనుత్తమాన్ ॥ 131.114 ॥

పూజయంశ్చ పఠంశ్చేమమ్ ఇతిహాసం పురాతనమ్ ।

సర్వపాపాత్ ప్రముచ్యేత దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ ॥ 131.115 ॥

ప్రణమ్య శిరసా నిత్యం శ్రోతవ్యం క్షత్రియైర్ద్విజాత్ ।

ఐశ్వర్యం పుత్రలాభశ్చ భవిష్యతి న సంశయః ॥ 131.116 ॥

రామాయణమిదం కృత్స్నం శృణ్వతః పఠతస్సదా ।

ప్రీయతే సతతం రామః సహి విష్ణుస్సనాతనః ॥ 131.117 ॥

ఆదిదేవో మహాబాహుః హరిర్నారాయణః ప్రభుః ।

సాక్షాద్రామో రఘుశ్రేష్ఠః శేషో లక్ష్మణ ఉచ్యతే ॥ 131.118 ॥

కుటుంబవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిం, స్త్రియశ్చ ముఖ్యాస్సృణుముత్తమం చ ।

శ్రుత్వా శుభం కావ్యమిదం మహార్థం, ప్రాప్నోతి సర్వాం భువి చార్థసిద్ధిమ్ ॥ 131.119 ॥

ఆయుష్యమారోగ్యకరం యశస్యం, సౌభ్రాతృకం బుద్ధికరం సుఖం చ ।
శ్రోతవ్యమేతన్నియమేన సద్భిః, ఆఖ్యానమోజస్కరమృద్ధికామైః ॥ 131.120 ॥

ఏవమేతత్పురావృత్తమ్ ఆఖ్యానం భద్రమస్తు వః ।
ప్రవ్యాహరత విస్రజ్జం బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్ ॥ 131.121 ॥

దేవాశ్చ సర్వే తుష్యంతి గ్రహణాచ్ఛవణాత్తథా ।
రామాయణస్య శ్రవణాత్ తుష్యంతి పితరస్తథా ॥ 131.122 ॥

భక్త్యా రామస్య యే చేమాం సంహితామృషిణా కృతామ్ ।
లేఖయంతీహ చ నరాః తేషాం వాసస్త్రివిష్టపే ॥ 131.123 ॥ (2 సార్లు)

రామభద్ర మహేష్వాస రఘువీరనృపోత్తమ ।
భో దశస్యాంతకాఽస్మాకం రక్షాం దేహి శ్రియం చ తే ॥
ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే
శ్రీరామపట్టాభిషేకో నామ ఏకత్రింశదుత్తరశతతమస్సర్గః

శ్రీరామస్తుతిః -

ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం ।
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ ॥

ఫలశ్రుతిః -

కుటుంబవృద్ధిం ధనధాన్యవృద్ధిం, స్త్రియశ్చ ముఖ్యాస్సృఖముత్తమం చ ।
శ్రుత్వా శుభం కావ్యమిదం మహార్థం, ప్రాప్నోతి సర్వాం భువి చార్థసిద్ధిమ్ ॥
శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః

అథ శ్రీనాసిష్ఠ మహారామాయణే వాల్మీకీయే ఉత్పత్తిప్రకరణే ఏకోననవ్తతితమస్సర్గః

శ్రీ వసిష్ఠ ఉవాచ -

అథ వర్షసహస్రేణ, తాం పితామహ ఆయయౌ ।
దారుణం హి తపస్సిద్ధ్యై, విషాగ్నిరపి శీతలః ॥ 1 ॥
మనసైవ ప్రణమ్యైనం, సా తథైవ స్థితా సతీ ।
కో వరః క్షుచ్ఛమాయాఽలమ్, ఇతి చింతాన్వితాఽభవత్ ॥ 2 ॥
ఆస్మృతం ప్రార్థయిష్యేఽహం, వరమేకమిమం విభుం ।
అనాయసీ చాయసీ చ, స్యామహం జీవసూచికా ॥ 3 ॥
అస్యోక్త్యా ద్వివిధా సూచిః, భూత్వా లక్ష్యా విశామ్యహం ।
ప్రాణినాం సహసర్వేషాం, హృదయం సురభిర్యథా ॥ 4 ॥

యథాభిమతమేతేన, గ్రసేయం సకలం జగత్ ।

క్రమేణ క్షుద్విదాశాయ, క్షుద్విదాశః పరం సుఖమ్ ॥ 5 ॥

ఇతి సంచింతయంతీం తామ్, ఉవాచ కమలాలయః ।

అన్యాయశ్చాస్తథా దృష్ట్వా, స్తనితాభ్రరవోపమమ్ ॥ 6 ॥

బ్రహ్మవాచ -

పుత్రి కర్కటికే, రక్షః కులశైలాభ్రమాలికే ।

ఉత్తిష్ఠ త్వం తు తుష్టోఽస్మి, గృహాణాభిమతం వరం ॥ 7 ॥

కర్కట్యువాచ -

భగవన్ భూతభవ్యేశ, స్యామహం జీవసూచికా ।

అనాయసీ చాయసీ చ, విధేఽర్చయసి చేద్వరం ॥ 8 ॥

శ్రీ వసిష్ఠ ఉవాచ -

ఏవమస్త్వితి తాముక్త్వా, పునరాహ పితామహః ।

సూచికా సోపసర్గా త్వం, భవిష్యసి విషూచికా ॥ 9 ॥

సూక్ష్మయా మాయయా, సర్వలోకహింసాం కరిష్యసి ।

దుర్భోజనా దురారంభాః, మూర్ఖా దుఃస్థితయశ్చ యే ॥ 10 ॥

దుర్దేశవాసినో దుష్టాః, తేషాం హింసాం కరిష్యసి ।

ప్రవిశ్యాత్ హృదయం ప్రాణైః, పద్మస్త్రీహాది బాధనాత్ ॥ 11 ॥

వాతలేఖాత్మికా వ్యాధిః, భవిష్యసి విషూచికా ।

సగుణం విగుణం చైవ, జనమాసాదయిష్యసి ॥ 12 ॥

గుణాన్వితచికిత్సార్థం, మంత్రోఽయం తు మయోచ్యతే ।

బ్రహ్మవాచ -

హిమాద్రేరుత్తరే పార్శ్వే, కర్కటి నామ రాక్షసీ ॥ 13 ॥

విషూచికా భిధానా సా, నామ్నాప్యన్యాయ బాధికా ।

తస్యాః మంత్రః ।

ఓం, హ్రీం, హ్రం, రీం, రాం, విష్ణు శక్తయే నమః (3 సార్లు)

ఓం, నమో భగవతి, విష్ణుశక్తిమేనాం.

ఓం, హర హర, నయ నయ, పచ పచ, మథ మథ,

ఉత్సాదయ ఉత్సాదయ, దూరే కురు స్వాహా.

హిమవంతం గచ్ఛ, జీవ, సః, సః, సః, చంద్రమండల గతోఽసి స్వాహా । (3 సార్లు)

ఇతి మంత్రీ మహామంత్రం, న్యస్య వామకరోదరే ।

మార్జయేదాతురాకారం, తేన హస్తేన సంయుతః ॥ 14 ॥

హిమశైలాభిముఖ్యేన, విద్రుతాం తాం విచింతయేత్ ।

కర్కటిం కర్కశాక్రందాం, మంత్రముద్గరమర్దితాం ॥ 15 ॥

ఆతురం చింతయేచ్ఛంద్రే, రసాయన హృదిస్థితం ।
అజరామరణం యుక్తం, ముక్తం సర్వాధివిభ్రమైః ॥ 16 ॥

సాధకో హి శుచిర్భూత్వా, స్వాచాంతస్సుసమాహితః ।
క్రమేణానేన సకలాం, ప్రోచ్ఛినత్తి విషూచికామ్ ॥ 17 ॥

ఇతి గగనగతః, త్రిలోకనాథః, గగనగసిద్ధగృహీత,సిద్ధమంత్రః ।
గతః, ఉపగతశక్రవంద్యమానః, నిజపురమ్, అక్షయమ్, ఆయమ్, ఉజ్జ్వలశ్రీః ॥ 18 ॥

**ఇత్యార్షే శ్రీవాసిష్ఠమహారామాయణే వాల్మీకీయే ఉత్పత్తిప్రకరణే
విషూచికామంత్రకథనం నామ ఏకోనసప్తతితమస్సర్గః**

అథ క్షమాప్తార్థనా - యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్ - కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా
బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేః స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై
నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్ - శ్రీయః కాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

